

СТРАТЕГІЯ УПРАВЛІННЯ ЕКСПОРТУ АГРОПРОМИСЛОВИХ ТОВАРІВ ПРИ ВСТУПІ УКРАЇНИ ДО СОТ

А.М.Собченко, аспірант

Херсонський державний аграрний університет

В статті досліджені стратегічні напрями зовнішньоекономічної політики України, дискутується питання щодо позитивних та негативних сторін вступу України до СОТ, пропонуються механізми стимулювання експорту, які б забезпечували підтримку вітчизняного виробника.

В статье исследованные стратегические направления внешнеэкономической политики Украины, дискутируется вопрос относительно положительных и отрицательных сторон вступления Украины в СОТ, предлагаются механизмы стимулирования экспорта, которые бы обеспечивали поддержку отечественного производителя.

Постановка проблеми. Україна перебуває на завершальній стадії переговорів щодо вступу до Світової організації торгівлі (СОТ) і передбачає взяти ряд зобов'язань у сфері сільського господарства. В зв'язку з цим особлива увага приділяється дослідженню питань стратегічних напрямів зовнішньоекономічної політики України, її поступової інтеграції у глобальні процеси, вирішення комплексу завдань щодо приєднання до СОТ, що повинно сприяти підвищенню ефективності виробництва сільськогосподарської продукції, поліпшенню її конкурентоспроможності, створення для цього сприятливих умов у середині країни та забезпечення продовольчої безпеки держави.

Стан вивчення проблеми. Позитивні і негативні наслідки для економіки України від вступу до СОТ досліджувалися у роботах І.Бурковського, А.Гайдуцького, В.Головинської та інших.

Завдання та методика досліджень. Викладене вище потребує виваженого підходу щодо умов вступу до СОТ, розробки методології і методики фінансової підтримки АПК, її структури і теоретичного обґрунтування, які б забезпечили економічні інтереси нашої держави та її АПК.

Результати досліджень. Вступ України до СОТ є складною не тільки економічною, але і політичною акцією, які матимуть системний вплив на економічний стан країни тому, що зі вступом до названої організації, крім створення сприятливих умов для прискорення економічного розвитку та інтенсифікації експорту і збільшення валютних надходжень, економіка держави може зазнати значних втрат внаслідок відкриття внутрішнього ринку товарів і послуг, зниження ставок митного тарифу, недостатнього рівня гармонізації українського законодавства, загострення конкуренції. Протягом останніх років в економічній і політичній літературі активно дискутується питання щодо позитивних та негативних сторін вступу України до СОТ, даються при цьому в основному загальні оцінки наслідків вступу. Щодо ключових питань еволюції наукових уявлень про необхідність переходу на інтенсивний шлях розвитку експорту товарів при вступі України до СОТ, то з цього приводу доцільно виділити три групи принципів наукових і практичних позицій: формальні основи класичної теорії світової торгівлі, надлишок факторів виробництва або виробничого ресурсу, формування новітніх концепцій світової торгівлі. Для сільського господарства України вступ до СОТ це: вільний, недискримінаційний доступ до світового ринку конкурентоспроможної сільськогосподарської продукції. Україні при цьому необхідно буде використовувати можливості для освоєння нових ринків збуту аграрної продукції і розширення коопераційної співпраці у виробничій і науковій сферах [2]. Доступ до сучасних технологій сприятиме підвищенню конкурентоспроможності вітчизняної продукції; використання механізму СОТ щодо вирішення суперечок у торгівлі з використанням антидемпінгових заходів; можливість впливати на світову торгівлю продовольчими товарами через активну участь у розробці правил торгівлі; сприяння підвищенню ефективності відтворювального процесу в АПК через посилення конкурентної боротьби на внутрішньому продовольчому ринку; збільшення інвестицій в аграрний сектор; внутрішня державна фінансова підтримка галузі АПК згідно з вимогами СОТ [1].

Виходячи з того, що Україна має стати членом СОТ, перед

економікою АПК постає система стратегічних завдань, які необхідно реалізувати: забезпечення реалізації конкурентних переваг України — людського, ресурсного, географічного, інноваційного, наукового, геополітичного, інфраструктурного потенціалу; реалізація визнаних в рамках СОТ правил і норм регуляторної політики, що стимулюватимуть нагромадження та використання ресурсів економічного зростання; активізація інвестиційних процесів, надання їм інноваційної спрямованості та здійснення структурної перебудови економіки; зростання впливу прямих іноземних інвестицій; забезпечення зростання місткості внутрішнього ринку за рахунок збільшення доходів населення та прибутків підприємств; ріст обсягів та поліпшення структури експорту [3].

Безперечно, Україна в короткостроковій перспективі зазнає суттєвих втрат від реалізації угод в рамках ГАТТ/СОТ, а низькорентабельні галузі і підприємства, що постачають товари у промислово розвинуті країни можуть втратити там ринки збуту.

Для зниження можливих втрат Україна має домогтися скорочення невиправданих витрат шляхом усунення торговельних бар'єрів. Втрати і негативні наслідки можливі через скорочення обсягів виробництва внаслідок низької конкурентоспроможності окремих видів вітчизняної продукції, податкових надходжень при здійсненні цінової конкуренції, зниження доходів бюджету від імпортного мита, переведення згідно з угодою про сільське господарство всіх нетарифних бар'єрів у тарифні еквіваленти, зміну форм державної підтримки сільськогосподарського виробництва.

Щоб мінімізувати втрати, необхідно опрацювати виважені механізми стимулювання експорту, які б забезпечували підтримку вітчизняного виробника. Аналіз сучасних механізмів зовнішньоекономічної діяльності країн, що динамічно розвиваються, характеризуються застосуванням різноманітних методів державної підтримки експортерів вітчизняної продукції, а витрати держави на цей вид діяльності постійно збільшуються, скуповуючись зростанням доходів від зовнішньої торгівлі, розширенням виробництва і зайнятості. Державне стимулювання аграрної продукції, яке здійснюється через складні комбіновані схеми, спрямоване на зниження вартості

експортованого товару і підвищення його конкурентоспроможності на зовнішніх ринках. Одним із основних інструментів стимулювання експорту є політика фінансової підтримки — надання безповоротних коштів експортеру після здійснення ним зовнішньоекономічної операції.

Щодо конкретного наповнення змісту згаданих компонентів, то вони мають охоплювати такі найважливіші напрямки: субсидії; звільнення від податків повністю або частково; фінансові гарантії; пільгові кредити; ефективне використання іноземного капіталу для розвитку експорту; запровадження спеціальних режимів зовнішньоекономічної діяльності, які стимулюють експорт; укладання міждержавних угод із зарубіжними країнами щодо оподаткування експорту товарів за нульовою ставкою; затвердження списку товарів, експорт яких не підлягає ліцензуванню; запровадження прогресивних стандартів з огляду якості продукції та санітарних умов товарів. Привертає увагу та обставина, що у понятійності стратегії й інструментів у нинішньому механізмі фінансової підтримки експорту товарів центр тяжіння послідовно зміщується у бік взаємовідносин, що передусім є спробою ухилитися від головних вимог розбудови структурних компонентів.

Слід врахувати, що під стратегією треба розуміти процес прискорення експортних операцій, курс на якісне його перетворення. Стратегія це також і розробка заходів з питань формування структурних компонентів механізму фінансової підтримки експорту. Підвалини визначення поняття інструментів мають безліч відмінних, а іноді й протилежних ознак. Найповніше визначення інструментів розкривається крізь чинники, які справляють вплив на експорт товарів стосовно часу і коридорів у межах класифікаційних позицій.

Однією із специфічних і складових проблем механізму фінансової підтримки експорту товарів постає такий аспект як взаємозв'язок між зміною структури компонентів і зростанням обсягу експорту товарів.

За аналогією широкого кола країн світу для країни і її АПК доцільно експортні субсидії застосовувати через дві програми: пер-

ша — програма стимулювання експорту); друга — програма розширення експорту. В рамках цих програм експортери повинні мати компенсації або товарні сертифікати, за якими вони зможуть отримувати від уряду товари. Експортні субсидії покликані створити можливість Депортувати товари за цінами, меншими ніж на ринку України. Отже, все, про що йшлося вище, дає достатньо підстав для висновку, що створення організаційних умов для повноцінної реалізації оприлюднених вище методологічних та методичних напрацювань може забезпечити належний розвиток експорту товарів АПК в цілому та окремих його підприємств.

Висновки. Членство України в Світовій організації торгівлі, з точки зору стратегії, матиме позитивні макро- та мікроекономічні наслідки для економіки країни та її АПК. Для АПК України вступ до СОТ відкриває можливості розширення ринків збуту продукції, коопераційної співпраці, доступ до сучасних технологій, збільшення інвестицій, розширення впливу на світову торгівлю продовольчими товарами, підвищення ефективності відтворювального процесу шляхом посилення конкурентної боротьби на зовнішніх ринках.

Для зниження можливих втрат Україна має вирішити систему стратегічних завдань по забезпеченню реалізації своїх конкурентних переваг, реалізації норм регуляторної політики по стимулюванню використання ресурсів економічного зростання, збільшенню місткості внутрішнього ринку та обсягів і поліпшення структури експорту, здійснення структурної перебудови економіки та скорочення витрат через усунення торговельних бар'єрів.

Одним із основних інструментів мінімізації втрат і стимулювання експорту є опрацювання виважених механізмів, в тому числі фінансової підтримки експорту. Виходячи з того, що проблема фінансової підтримки експорту товарів АПК залишається невирішеною, найважливіші його компоненти мають бути підпорядковані наступному правилу ранжування: субсидії, звільнення від податків, пільгові кредити, запровадження спецрежимів зовнішньоекономічної діяльності, міждержавні угоди щодо оподатку-

вання експорту за нульовою ставкою, затвердження списку товарів, експорт яких не підлягає ліцензуванню. Для України і її АПК, виходячи з досвіду країн — членів СОТ, експортні субсидії доцільно застосовувати через програму стимулювання експорту і програму розширення експорту, в рамках яких експортери матимуть компенсації або товарні сертифікати для отримання товарів від уряду.

ЛІТЕРАТУРА

1. Губенко В.І. Державні важелі регулювання розвитку зовнішньоекономічної діяльності харчової промисловості та її наслідки // Темат. зб. наук. праць Донецьк. держ. ун-ту екон. і торгівлі – Торгівля і ринок України – Донецьк – 2004. – Вип. 17. – Т. 11. – С. 253-258.
2. Стукач Т.М. Аграрний протекціонізм і вільна торгівля при вступі до СОТ // Економіка АПК. – 2005. – № 3.- С. 146-149.
3. Філіпченко А.С., Андрієва Т.В., Бурковський І.В. та ін. Україна і Світова організація торгівлі: механізм та соціально-економічні наслідки. Аналітична доповідь. – К.: Інститут сільського розвитку, 2003. – 172 с.
4. Остапко Т., Черниш О., Мельник Є., Дзюба М., Курило А. Селянам про світову організацію торгівлі: запитання та відповіді. – К.: Інститут сільського розвитку, 2004. – 52 с.